

načelo, ki se tolikrat čuje, do gotove meje le svojo opravičenost. Za dela cerkvene umetnosti je zmožen samo umetnik, ki je sam veren in prepojen z verskim duhom; vendar to velja le do neke gotove meje, in gotovo je, da je večina umetniških del za cerkve takih, kjer kraseča, splošno človeška stran prevladuje; da se tej zadosti, je pa potreba samo zdravega izobraženega okusa in tehnične spretnosti. Seveda ni vsaka tehnika in vsako izrazilo vedno in povsod enako na mestu; posebno kar se izrazil tiče, to se pravi po naravi posvetil ali po zakonih, ki prevevajo naravo od fantazije ustvarjenih materialnih oblik in njihovih senc, ki naj nam idejo, vsebino napravijo dostopno in razumljivo, moramo priznati, da so nekatera naravnost nezmožna za cerkvene umetnine; zato je nujno, da umetnik, ki za cerkev dela, svoje zmožnosti podredi namenu, za katerega dela, kot se to zahteva od njega, če dela za kakkoli namen neverskega in necerkvenega značaja.

Napačno pa je načelo, da je kak način umetniškega izražanja samo ali v prvi vrsti cerkven ali najbolj cerkven, kot se je za take proglašalo srednjeveške stavbinske sloge, in so se njihovi zastopniki bali modernih stremljenj. Umetnine vendar ne napravi cerkveni slog, ali tehnika, ampak duh, ki jo preveva, vkolikor ta v danem slučaju vpoštev pride, posebno pa posvečenje ali blagoslovljenje. To dvojje je bistveno in ni vezano na noben slog, na nobeno tehniko, ampak samo na zunanjo dostojnost za vzvišena opravila in praktično porabnost.

Glavni rezultat tega razmišljanja bi bil, da z našega stališča ne odločajo čisto umetniške kvalitete, ki so v tehniki, v izrazilih, v združenju ideje, čuvstva, krasečega namena z materijo, kateri ga je treba utelesiti, ampak edino vsebinska stran, za katere oceno veljajo ista načela, kot jih je postavila krščanska etika in estetika za нравno življenje; kar je slabo, ostane tudi v umetnini z največjo umetniško spretnostjo izraženo, slabo; kar je grdo, grdo. — Umetnost govori človeku, ima vpliv nanj, ker je po svoji vsebini izraz idej in stremljenj tistega, ki jo ustvarja; zato moramo zahtevati od nje vsebinsko toliko kot od vsake javne vzgojne institucije. Naš namen pa tu ne more biti, postavljati načel v tem zmislu, to spada v delokrog umetnostnega filozofa in moralista, ki pa s svojega stališča ni upravičen izrekati sodbe o zmožnostih umetnika kot umetnika, ker je zato vsebina postranska reč, ampak le obsodbe umetnika kot človeka.

Drugi rezultat bi bil, da je ideja napredka umetniških idej in tehnike popolnoma združna

s krščanskim stališčem. Krščanstvo ima edino pravico zahtevati zase to, kar zahteva vsak, ki ima v svoji službi tudi umetnost: da njegova temeljna načela in praktične potrebe vpošteva in se ne obnaša kot gospodar v hiši, v kateri je gost.

II. Prehajam k drugi točki o razmotrivanju našega stališča napram starim umetninam.



SLOVENSKO-HRVAŠKI KATOLIŠKI SHOD:
 POSLANCI IN ŽUPANI NA ČELU SPREVODA.